

Legálna definícia banky v právnych poriadkoch vybraných štátov¹

JUDr. Simona Heseková Bojmírová

Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Legálna definícia pojmu banka v značnej miere odráža atribúty, ktoré musí banka ako inštitúcia v zmysle jednotlivých právnych poriadkov spĺňať, a zároveň predstavuje rozdeľujúci faktor medzi bankami a ostatnými subjektmi finančného trhu, ktorý sa odráža najmä v rozsahu a charaktere vykonávaných činností. Článok sa zaoberá problematikou legálnej definície pojmu banka a jej obchodného mena v právnom poriadku Slovenskej republiky, Ruskej federácie a Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska s prihliadnutím na právo Európskej únie. Vzhľadom na odlišné historické, geopolitické, ako aj spoločenské aspekty a právny systém sa prístup právnych poriadkov vybraných štátov k danej problematike vyznačuje značnými špecifikami.

1 Príspevok vznikol v rámci implementácie projektu cudzojazyčný magisterský študijný program „Law of European Integration and Globalization“, ktorý realizuje Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave v rámci operačného programu s názvom Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

2 SIDAK, M. *Finansovo-právne reholjuvannja bankivských vidnosyn v Jevropejs'komu Sojuzi ta krajinach schidnoji Jevropy: porivnjalnyj analiz. Užhorod: Lira, 2010.*

3 *Directive of the European Parliament and of the Council on the access to the activity of credit institutions and the prudential supervision of credit institutions and investment firms and amending Directive 2002/87/EC of the European Parliament and of the Council on the supplementary supervision of credit institutions, insurance undertakings and investment firms in a financial*

4 *Regulation (EU) No 575/2013 of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on prudential requirements for credit institutions and investment firms and amending Regulation (EU) No 648/2012.*

5 *Bližšie pozri zoznam služieb a činností a finančných nástrojov v prílohe I smernice č. 2004/39.*

VYMEDZENIE POJMU ÚVEROVÁ INŠTITÚCIA V PRÁVE EURÓPSKEJ ÚNIE

V práve Európskej únie sa nestretávame s legálnou definíciou banky v podobe, v akej ju nachádzame v slovenskom právnom poriadku. Európske právo operuje s pojmami úverová inštitúcia, finančná inštitúcia a investičná spoločnosť, ktoré sa v zmysle poslednej novely zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej aj len „zákon o bankách“) ešte vo väčšej miere odrážajú aj v slovenskom právnom poriadku.² Značné zmeny v oblasti bankovej sféry prináša so sebou nová právna úprava, ktorá nahradila smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2006/48/ES zo dňa 14. 6. 2006 o začatí a vykonávaní činností úverových inštitúcií a smernicu Európskeho parlamentu a Rady č. 2006/49/ES zo dňa 14. 6. 2006 o kapitálovej primeranosti investičných podnikov a úverových inštitúcií (ďalej len ako „CRD“), v podobe smernice a nariadenia EÚ. Ide o smernicu Európskeho parlamentu a Rady č. 2013/36/EU o prístupe k činnosti úverových inštitúcií a o prudenciálnom dohľade nad úverovými inštitúciami a investičnými spoločnosťami, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 2002/87/ES zo 16. decembra 2002 o doplnkovom dohľade nad úverovými inštitúciami, poisťovňami a investičnými spoločnosťami vo finančnom konglomeráte³ (ďalej len „smernica CRD IV“), ktorá je základným právnym aktom Európskej únie v oblasti bankovej regulácie, a nariadenie EÚ č. 575/2013 Európskeho parlamentu a Rady z 26. júna 2013 o prudenciálnych požiadavkách na úverové inštitúcie a investičné spoločnosti, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (EÚ) č. 648/2012⁴ (ďalej len „nariadenie CRR“). Tento tzv. balík CRD IV, ktorý vstúpil do platnosti 17. 7. 2013, obsahuje nové pravidlá založené na tretej Bazilejskej dohode, ktoré nadobudli účinnosť od 1. 1. 2014. Tak ako zo samotného názvu aj cieľa týchto právnych aktov vyplýva, meritom úpravy sú práve úverové inštitúcie a investičné spoločnosti. Smernica CRD IV neobsahuje ich poj-

mové vymedzenie, ale vo svojom textovom znení odkazuje na nariadenie CRR, v zmysle ktorého úverovou inštitúciou je spoločnosť, ktorej predmetom činnosti je prijímanie vkladov alebo iných návratných peňažných prostriedkov od verejnosti a poskytovanie úverov na vlastný účet. Legálne vymedzenie daného pojmu v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou tak zachováva nosnú konštrukciu dvoch základných ukazovateľov a determinantov pojmu úverová inštitúcia, a to prijímanie vkladov alebo iných návratných peňažných prostriedkov od verejnosti a poskytovanie úverov na vlastný účet.

V rámci vymedzenia investičnej spoločnosti odkazuje nariadenie CRR na znenie smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/39/ES z 21. apríla 2004 o trhoch s finančnými nástrojmi, o zmene a doplnení smerníc Rady 85/611/EHS a 93/6/EHS a smernice Európskeho parlamentu a Rady 2000/12/ES a o zrušení smernice Rady 93/22/EHS (ďalej len „smernica č. 2004/39“), v súlade s ktorou je investičnou spoločnosťou každá právnická osoba, ktorej pravidelnou pracovnou činnosťou alebo podnikaním je poskytovanie jednej alebo viacerých investičných služieb pre tretie osoby a/alebo vykonávanie jednej alebo viacerých investičných aktivít na profesionálnom základe.⁵

Nariadenie CRR v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou vo svojom znení ponecháva aj definíciu finančnej inštitúcie, ktorou je spoločnosť, ktorá nie je inštitúciou (nie je úverovou inštitúciou alebo investičnou spoločnosťou) a ktorej hlavným predmetom činnosti je nadobúdať podiely alebo vykonávať jednu alebo viac činností uvedených v bodoch 2 až 12 a v bode 15 prílohy I k smernici 2013/36/EÚ. Medzi tieto činnosti patrí napr. poskytovanie úverov okrem iného vrátane spotrebiteľských úverov, úverových dohôd týkajúcich sa nehnuteľného majetku, faktoringu, s regresom a bez regresu, financovania obchodných transakcií (vrátane forfajtingu), vydávanie a správa iných platobných prostriedkov (napr. cestovných šekov a bankových zmeniek) a obchodovanie na vlast-

ný účet alebo na účet klientov. Ďalej sem patrí aj účasť na emisiách cenných papierov a poskytovanie s tým spojených služieb, poradenstvo podnikom v otázkach kapitálovej štruktúry, odvetvovej stratégie, poradenstvo a služby v otázkach zlúčenia a splynutia a kúpy podnikov, sprostredkovanie na peňažnom trhu, správa portfólia a poradenstvo, úschova a správa cenných papierov a vydávanie elektronických peňazí.⁶

Nosné črty vymedzenia úverovej inštitúcie sa odrážajú aj v pojmovom vymedzení banky v rámci jednotlivých právnych úprav, a to tak v rámci štátov EÚ, ako aj mimo nej. Dôvodom je vymedzenie úverovej inštitúcie ako spoločnosti, ktorej predmetom činnosti je prijímanie vkladov alebo iných návratných peňažných prostriedkov od verejnosti a poskytovanie úverov na vlastný účet. Práve prijímanie vkladov od verejnosti a poskytovanie úverov determinuje postavenie banky tak z ekonomického hľadiska, ako aj z hľadiska spoločenskej akceptácie tejto inštitúcie, čo sa nevyhnutne následne odráža aj v otázke potreby regulácie a dohľadu nad jej činnosťou. Pri vymedzení daných pojmov sa v rámci vybraných právnych úprav, ako aj práva EÚ stretávame s odlišným prístupom. Skutočnosť, že všeobecnú definíciu banky možno formulovať len veľmi ťažko, je spôsobená aj rôznorodosťou činnosti, ktoré banky vykonávajú, národnými špecifikami a aj dynamickými zmenami v tejto oblasti.⁷

LEGÁLNA DEFINÍCIA BANKY A OBCHODNÉ MENO BANKY V PRÁVE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

V slovenskom právnom poriadku sa v súlade s legislatívou EÚ s účinnosťou od 1. 8. 2014 zmenila definícia banky obsiahnutá v zákone o bankách. Podľa účinného znenia zákona o bankách sa za banku považuje právnická osoba so sídlom na území Slovenskej republiky založená ako akciová spoločnosť, ktorá je úverovou inštitúciou podľa osobitného predpisu⁸ a ktorá má bankové povolenie. Iná právna forma banky sa zakazuje. Znením novely sa legislatívno-technicky upravila definícia banky. Dôvodom navrhovanej zmeny bol presun definície banky z pôvodnej smernicovej úpravy (čl. 4 bod 1, 2006/48/ES) do nariadenia CRR, a to prostredníctvom čl. 4 ods. 1 bodu 1 nariadenia CRR. Uvedenou zmenou sa zároveň vykonala transpozícia čl. 3 ods. 1 bodu 1 smernice CRD IV.⁹

Predhádzajúca právna úprava definovala banku ako právnickú osobu so sídlom na území Slovenskej republiky založenú ako akciová spoločnosť, ktorá prijíma vklady a poskytuje úvery a ktorá má na výkon týchto činností udelené bankové povolenie. Do základnej definície banky tak boli inkorporované aj dve základné a historicky najstaršie činnosti – prijímanie vkladov a poskytovanie úverov – za podmienky, že má na výkon týchto činností udelené bankové povolenie. Podľa súčasnej právnej úpravy sa prijímanie vkladov a poskytovanie úverov zo základnej legálnej definície presunulo do nasledujúcich ustanovení paragrafu vymedzujúceho pojem banka, ktorý po-

skytuje výpočet činností, ktoré banka, ak ich má uvedené v bankovom povolení, môže vykonávať.¹⁰ Determinujúcim znakom legálnej definície banky je podmienka udelenia bankového povolenia, ktoré je zároveň charakteristické pre všetky právne úpravy vybraných štátov. Bankové povolenie, ktoré podmieňuje výkon bankových činností, spolu s definíciou dvoch základných činností – prijímania vkladov a poskytovania úverov – tak určujú základnú podstatu banky, čím zároveň korešpondujú s definíciou úverovej inštitúcie. Bankové povolenie nielen poskytuje inštitúcii status banky a tým aj oprávnenie na výkon bankových činností, ale zároveň aj znemožňuje vykonávať banke iné podnikateľské činnosti ako bankové činnosti.¹¹ V Slovenskej republike sa uplatňuje jednodušie konanie – vydáva sa jedno bankové povolenie na založenie banky a na vykonávanie bankových činností.¹² V slovenskom právnom poriadku sa tak legálna definícia pojmu banka, ktorú poskytuje zákon o bankách, stáva nosným pilierom, ktorý následne determinuje obligatórne atribúty, ktoré musí banka spĺňať, a prostredníctvom bankového povolenia v podstatnej miere určuje rozsah bankou vykonávaných činností. V zmysle zákona o bankách je banka právnická osoba, ktorej zákon priamo stanovuje miesto sídla, ktorým je územie Slovenskej republiky. Zároveň zákon o bankách určuje právnu formu banky, ktorou môže byť len akciová spoločnosť, pričom explicitne zakazuje inú formu banky. Aj vzhľadom na právnu formu banky sa na banku a pobočku zahraničnej banky vzťahujú ustanovenia zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Obchodný zákonník“), pokiaľ zákon o bankách nestanovuje inak. Zároveň však zákon o bankách určuje, že banka môže vydať akcie len ako zaknihované cenné papiere na meno; zmena ich podoby alebo formy sa zakazuje.¹³

Význam banky akcentujú aj ustanovenia zákona o bankách, ktoré upravujú možnosť používania pojmu banka v obchodnom mene. Problematikou obchodného mena sa zaoberá Obchodný zákonník, ktorý pomocou právnej ochrany, ktorú poskytuje obchodnému menu, posilňuje jeho význam. Podľa M. Patakyovej „obchodné meno je dôležitou súčasťou podnikania a tvorí základný predpoklad možnosti podieľať sa na obchodovaní ako plnoprávny subjekt podnikateľskej komunity. Práva k obchodnému menu systematicky zaraďujeme medzi práva priemyselného vlastníctva. V obchodnoprávnej teórii sa pre tvorbu obchodného mena vytvorilo niekoľko princípov, ktoré obchodné meno charakterizujú a pred inými označeniami mu určujú isté výnimočné postavenie. Ide o nasledujúce zásady: zásadu nezaameniteľnosti, zásadu pravdivosti, zásadu úplnosti a zásadu jednotnosti.“¹⁴

Všetky tieto zásady sa ešte vo väčšej miere prejavujú v špeciálnej úprave, ktorú poskytuje zákon o bankách obchodnému menu banky a možnosti používania pojmu banka v ňom. Slová „banka“ alebo „sporiteľňa“, ich cudzojazyčné preklady alebo slová, v ktorých základe sa tieto slová alebo ich

- 6 Bližšie pozri prílohu I smernice č. 2013/36/EU Európskeho parlamentu a Rady o prístupe k činnosti úverových inštitúcií a o prudenciálnom dohľade nad úverovými inštitúciami a investičnými spoločnosťami, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Európskeho parlamentu a Rady 2002/87/ES zo 16. decembra 2002 o doplnkovom dohľade nad úverovými inštitúciami, poisťovníkami a investičnými spoločnosťami vo finančnom konglomeráte.
- 7 BALKO, L.: Bankové právo. Bratislava: Elita, s. r. o., 2000, s. 22.
- 8 Čl. 4 ods. 1 bod 1 nariadenia CRR.
- 9 Bližšie pozri dôvodovú správu k novele zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov <http://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=4907>
- 10 Bližšie pozri zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- 11 S výnimkou činností, ktoré môže banka a pobočka zahraničnej banky vykonávať pre iného, len ak súvisia s jej prevádzkou. Na také činnosti je potrebný súhlas Národnej banky Slovenska. Takéto činnosti sa však nezapisujú do obchodného registra.
- 12 HORNIÁKOVÁ, Ľ. – ČUNDERLÍK, Ľ.: Finančný trh. Bratislava: Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK, 2009, s. 19.
- 13 Na porovnanie, aj v rámci právnej úpravy Českej republiky sa legálne poňatie pojmu banka vo viacerých ohľadoch výrazne približuje slovenskej právnej úprave, a to najmä pred prijatím poslednej novely zákona o bankách. Český zákon č. 21/1992 Sb. o bankách definuje banku ako akciovú spoločnosť so sídlom na území Českej republiky, ktorá prijíma vklady, poskytuje úvery a ktorá má na výkon týchto činností udelenú bankovú licenciu. Zároveň zákon explicitne zakotvuje, že ustanovenia Obchodného zákonníka o akciovej spoločnosti sa na banku nepoužívajú, ak zákon o bankách stanoví inak. V podstate ide o rovnaké vyjadrenie vzťahu *lex specialis* k *lex generalis*, aké platí aj pre slovenskú právnu úpravu a vymedzuje vzťah zákona o bankách a Obchodného zákonníka.
- 14 PATAKYOVÁ, M. a kol.: Obchodný zákonník – komentár, 3. vydanie. Praha: CH Beck, 2010.

- 15 § 4 zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- 16 Napr. zákonom č. 80/1997 Z. z. o Exportno-Importnej banke Slovenskej republiky bola zriadená Exportno-Importná banka Slovenskej republiky, ktorá však nie je bankou podľa zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Je právnickou osobou so sídlom v Bratislave; zapisuje sa do obchodného registra a môže používať skratku EXIMBANKA SR, pričom jej hlavnými úlohami v súlade so štátnou zahraničnou, zahraničnoobchodnou, finančnou, hospodárskou a menovou politikou a v súlade s právom Európskej únie a so záväzkami vyplývajúcimi z členstva Slovenskej republiky v medzinárodných organizáciách, ktorými je viazaná, je podporovať zahraničnoobchodné operácie vývozcov a dovozcov so zámerom zvýšiť konkurencieschopnosť tuzemských tovarov a služieb a podporiť vzájomnú hospodársku výmenu Slovenskej republiky so zahraničím.
- 17 Федеральный закон от 2.12.1990 N 395-1 (ред. от 15.11.2010, с изм. 7.2.2011), „О банках и банковской деятельности“.
- 18 ШЕСТАКОВ, А.В.: Банковская система РФ. Москва: МГИУ, 2007, s. 52.
- 19 ШЕСТАКОВ, А.В.: Банковская система РФ. Москва: МГИУ, 2007, s. 53.
- 20 Федеральный закон от 2.12.1990 N 395-1 (ред. от 15.11.2010, с изм. 7.2.2011), „О банках и банковской деятельности“, Статья 1. Основные понятия настоящего Федерального закона.
- 21 ШЕСТАКОВ, А.В.: Банковская система РФ. Москва: МГИУ, 2007, s. 53.
- 22 Бли́же розги Федеральный закон от 2.12.1990 N 395-1 (ред. от 15.11.2010, с изм. 7.2.2011), „О банках и банковской деятельности“, Статья 7. Фирменное наименование кредитной организации.

cudzojazyčné preklady vyskytujú, môže používať v obchodnom mene iba právnická osoba, ktorá má udelené bankové povolenie. Ak by mohlo dôjsť k zámene, môže Národná banka Slovenska požadovať spresnenie názvu banky alebo pobočky zahraničnej banky, alebo inej právnickej osoby; banka, pobočka zahraničnej banky alebo iná právnická osoba sú povinné tejto žiadosti vyhovieť.¹⁵ Toto obmedzenie sa však nevzťahuje na právnické osoby, ktorých obchodné meno alebo názov je zavedený alebo uznávaný zákonom alebo medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná.¹⁶ Ďalšou výnimkou, ktorú pripúšťa zákon, je používanie slov „banka“ alebo „sporiteľňa“, ak z obchodného mena je zrejmé, že osoba, v ktorej mene sa slovo „banka“ alebo „sporiteľňa“ používa, sa nezaobrára prijímaním vkladov alebo poskytovaním úverov.

V porovnaní so slovenskou právnou úpravou sa práva úprava Ruskej federácie a Spojeného kráľovstva líši vo viacerých ohľadoch. Azda najmarkantnejším rozdielom je prístup k samotnému vymedzeniu pojmu banka z hľadiska jej legálnej definície, ktorý napr. v Spojenom kráľovstve absentuje. Ďalším z výrazných rozdielov je legálne zakotvená požiadavka na právnú formu banky.

LEGÁLNA DEFINÍCIA BANKY A OBCHODNÉ MENO BANKY V PRÁVE RUSKEJ FEDERÁCIE

Z hľadiska ruskej právnej úpravy sa stretávame s obdobným prístupom zákonodarcu k vymedzeniu pojmu banka v podobe legálnej definície zakotvenej v zákone Ruskej federácie č. 395-1 o bankách a bankových činnostiach v znení neskorších prepisov.¹⁷ V zmysle tohto zákona je banka úverová inštitúcia, ktorá má výlučné právo vykonávať bankové operácie, medzi ktoré patrí prijímať vklady fyzických a právnických osôb; nakladať s týmito prostriedkami vo svojom mene a na vlastné náklady za podmienky ich návratnosti, zúčročenia, doby splatnosti a otvárať a viesť bankové účty fyzických a právnických osôb. Zároveň zákon o bankách a bankovej činnosti poskytuje aj definíciu úverovej inštitúcie. Úverová inštitúcia je právnická osoba, ktorá so zámerom dosiahnutia zisku ako základného cieľa svojej činnosti má na základe špeciálnej licencie centrálnej banky Ruskej federácie právo vykonávať bankové činnosti vymedzené týmto federálnym zákonom. Úverová inštitúcia môže mať právnú formu hospodárskeho subjektu, ktorý však nie je obmedzený na jeden druh obchodnej spoločnosti ako v slovenskom právnom poriadku. Neobmedzenie právnej formy na určitý druh určený právnym predpisom je spoločnou charakteristickou črtou aj pre právnú úpravu Spojeného kráľovstva. Z hľadiska komparácie so slovenským právnym poriadkom a právom Európskej únie sa ako styčné javy aj vymedzenie banky ako úverovej inštitúcie, ktoré v sebe zároveň nesie charakteristickú črtu výlučného oprávnenia na prijímanie vkladov od verejnosti, ich návratnosť, ako aj podmienku udelenia bankového povolenia na výkon takýchto činností. Viacerí ruskí autori, ako napr. A. V. Šestakov, reg-

lementujú legálnu definíciu banky do viacerých ukazovateľov.¹⁸ Medzi tieto ukazovatele patrí: (a) banka predstavuje obchodnú spoločnosť, ktorej základným cieľom je dosiahnutie zisku, (b) môže mať právnú formu hospodárskeho subjektu, ktorá však nie je obmedzená na jeden druh obchodnej spoločnosti, (c) je úverovou inštitúciou, to znamená inštitúciou založenou na vykonávanie bankových činností, (d) vykonáva svoju činnosť na základe licencie udelennej centrálnou bankou Ruskej federácie, (e) má špeciálne kompetencie, dosahuje zisk pomocou výkonu stanovených činností, (f) predstavuje legislatívne zakotvenú súčasť bankového systému.

Definovanie banky ako právnickej osoby určuje jej právnú úpravu aj podľa ustanovení občianskeho práva Ruskej federácie. Definícia úverovej inštitúcie je pomerne široká, keďže zahŕňa tak banku, ako aj nebankovú úverovú inštitúciu.¹⁹ Nebanková úverová inštitúcia predstavuje úverovú inštitúciu, ktorá má výlučné právo vykonávať bankové operácie vymedzené v článku 5 bode 3, 4 a 5 ruského zákona o bankách a bankovej činnosti, medzi ktoré patrí vedenie bankových účtov fyzických a právnických osôb a vykonávanie platobných operácií, prijímanie hotovosti, zmeniek, platobných a zúčtovacích dokladov a vykonávanie platobných služieb pre fyzické a právnické osoby.²⁰ Centrálna banka Ruskej federácie zároveň ustanovuje povolené kombinácie výkonu ostatných bankových činností. V porovnaní s bankou tak zákon o bankách a bankovej činnosti stanovuje limitujúce ustanovenia týkajúce sa činnosti nebankovej úverovej inštitúcie. Vzhľadom na výlučné právo banky prijímať vklady fyzických a právnických osôb sa v rámci legálnej definície banky spolu s ostatnými činnosťami, ktoré môže banka podľa právneho poriadku Ruskej federácie vykonávať, dostávame k záveru, ktorý sa stotožňuje s teoretickým vymedzením banky ako právnickej osoby, ktorá môže prijímať vklady a poskytovať úvery a ktorá má na výkon týchto činností udelené povolenie. Aj v danom kontexte preto A. V. Šestakov vníma banku ako „najdokonalejšiu inštitúciu zo všetkých úverových inštitúcií.“²¹

Obdobnú právnú úpravu ako v slovenskom právnom poriadku nachádzame aj vo vymedzení možnosti používať pojem banka v obchodnom mene banky. Zákon o bankách a bankovej činnosti obsahuje ustanovenia upravujúce náležitosti, aké musí obchodné meno banky spĺňať.²² Označenie úverovej inštitúcie musí obsahovať plné znenie obchodného mena, pričom zákon jej ponecháva možnosť používať aj skrátené obchodné meno v ruskom jazyku. Môže však používať aj plné či skrátené označenie obchodného mena v iných jazykoch. Obchodné meno tak môže obsahovať aj cudzojazyčné pomenovanie, ale v ruskej transkripcii, okrem skratky vyjadrujúcej právnú formu spoločnosti, hospodárskeho subjektu. Obchodné meno musí poukazovať na charakter činnosti daného subjektu, a teda v zmysle zákona o bankách a bankovej činnosti musí obsahovať pojem banka (банк) alebo nebanková úverová in-

štitúcia (небанковская кредитная организация). Tak ako je pri úprave obchodného mena banky Obchodný zákonník v postavení *lex generalis*, pri zákone o bankách a bankovej činnosti v Ruskej federácii zohráva úlohu občiansky zákonník Ruskej federácie, ktorý podrobne upravuje všeobecné požiadavky kladené legislatívou na obchodné meno. Aj v ruskej právnej úprave zohráva zásada nezameniteľnosti významnú úlohu, pričom subjektom povereným za dodržiavanie tejto zásady podľa zákona o bankách a bankovej činnosti je centrálna banka Ruskej federácie. Ak zistí, že už existuje subjekt s totožným alebo obdobným obchodným menom ako úverová inštitúcia, ktorá žiada o registráciu, takúto registráciu odmieta. Zároveň zákon o bankách a bankovej činnosti stanovuje, že obsiahnutie pojmov ako štátny, centrálny, federálny a pojmu Ruská federácia v obchodnom mene podlieha právnej úprave osobitných právnych predpisov.²³ Čo sa týka označenia banky v obchodnom mene subjektu, zákon o bankách a bankovej činnosti Ruskej federácie explicitne zakazuje subjektu, ktorý nemá udelené povolenie na výkon bankových činností, používať vo svojom označení pojem banky alebo úverová inštitúcia, alebo iným spôsobom vyvolávať dojem, že daný subjekt má oprávnenie na výkon bankových činností. Zákomom stanovenú výnimku z tohto ustanovenia predstavuje Banka pre rozvoj a zahraničné ekonomické záležitosti (Внешэкономбанк).²⁴

LEGÁLNA DEFINÍCIA BANKY A OBCHODNÉ MENO BANKY V PRÁVE SPOJENÉHO KRÁĽOVSTVA

Vzhľadom na skutočnosť, že v Spojenom kráľovstve je činnosť bánk založená na princípe autorizácie subjektu na výkon tzv. regulovaných činností²⁵, ako aj vzhľadom na povahu samotného právneho systému sa v právnej úprave Spojeného kráľovstva stretávame s najvýraznejšími odlišnosťami pri vymedzení pojmu banky. Zásadné zmeny, ktoré prebehli v právnom poriadku Spojeného kráľovstva v rámci štruktúry dohľadu nad finančným trhom, ovplyvnili aj vymedzenie pojmu banky z hľadiska procesu jej autorizácie. V porovnaní s ostatnými vybranými právnymi úpravami sa právna úprava vymedzenia pojmu banky javí ako najproblematickejšia. Odlišný prístup k skúmanej problematike je daný do určitej miery aj odlišným charakterom právneho poriadku a legislatívy Spojeného kráľovstva. Najmarkantnejším problémom zostáva absencia generálneho legálneho vymedzenia pojmu banky, ktorý je charakteristický pre slovenskú aj ruskú právnu úpravu. V rámci diskusie o vymedzení pojmu banky sa medzi anglickými autormi do popredia dostávali dve argumentačné línie, a to vymedzenie pojmu banky z hľadiska tzv. zvykového práva (*common law*) a zákonné vymedzenie pojmu banky.²⁶ Ako negatívny aspekt v rámci línie zákonného vymedzenia pojmu banky autori zdôrazňujú iba parciálnu úpravu tohto pojmu v jednotlivých právnych predpisoch, ktorých definícia je však prispôboená iba účelu týchto právnych predpisov. Defini-

cia banky z hľadiska *common law* je založená na vymedzení banky ako inštitúcie, ktorá vykonáva bankové činnosti.²⁷ Keďže legislatívne nie je upravené ani vymedzenie tzv. bankových činností, zástancovia tejto línie preferujú ich vymedzenie v rámci rozhodovacej činnosti súdov. S prvými náznakmi definície banky sa stretávame v zákone o bankách 1979, v zákone o bankách 1987²⁸ a následne v zákone o finančných službách a trhoch. Základom pre definíciu banky v rámci právnych aktov sú ustanovenia zákona o finančných službách a trhoch (the Financial Service and Market Act 2000, ďalej len „FSMA“), pričom najbližšie sa dostávajú k definícii banky ustanovenia zákona o bankách 2009, podľa ktorých je banka inštitúciou, ktorá má oprávnenie na výkon tzv. autorizovanej činnosti prijímania vkladov podľa štvrtej časti FSMA. Za banku sa však nepovažujú subjekty priamo určené v zákone.²⁹ Línia vymedzenia banky pomocou *common law* tak ustúpila tendenciám na zákonné vymedzenie pojmu banky. V prípade, ak legislatíva neurčuje vymedzenie pojmu banky pre konkrétnu oblasť, znova sa do popredia dostáva otázka, či aplikovať definíciu banky použitú v iných právnych predpisoch, pričom však akcentuje problém adekvátnosti jej aplikácie na daný právny predpis. Druhým spôsobom je možnosť prikloniť sa k alternatíve vymedzenia banky prostredníctvom *common law*. Tento rozkol je možné riešiť prostredníctvom kombinácie oboch prístupov a to tak, že *common law* definícia, ktorá vymedzuje banku ako inštitúciu, ktorá vykonáva bankové činnosti, je doplnená legálnou definíciou, ktorá v medziach zákona o bankách 1979, zákona o bankách 1987 a FSMA definuje samotnú bankovú činnosť.³⁰

Z hľadiska aplikačnej praxe zohrávajú významnú úlohu pri vymedzení pojmu banky orgány regulačného rámca, ktoré zrušením Úradu pre finančné služby (Financial Services Authority, ďalej len „FSA“) prešli podstatnými zmenami.³¹ FSA zohrával podstatnú rolu pri vymedzení pojmu banky najmä s ohľadom na už spomínané základné špecifikum, ktoré determinuje britský bankový systém, a to poňatie banky ako tzv. autorizovanej inštitúcie, ktoré zaviedol zákon o bankách z roku 1987 (the Banking Act 1987), zrušený FSMA. Podľa stanoviska zaniknutého FSA tak neexistuje žiadna legálna definícia pojmu banky.³² Bližšie sa legálnej definícii približuje aj zákon o obchodných spoločnostiach (the Companies Act 2006), podľa ktorého je banková spoločnosť spoločnosťou, ktorá vykonáva svoje aktivity na základe povolenia od FSA v súlade s časťou 4 zákona o finančných službách a trhoch FSMA a teda stotožňuje sa s definíciou banky podľa zákona o bankách 2009. Vzhľadom na požiadavky verejnosti zamerané na ľahšiu orientáciu medzi inštitúciami, FSA zverejňoval zoznam autorizovaných inštitúcií, ktoré zodpovedajú definícii banky podľa najvýznamnejšej publikácie FSA, ktorou je tzv. Handbook.³³ V rámci tejto aktivity nadväzoval na činnosť, ktorú pôvodne vykonávala anglická národná banka.³⁴ Zoznam takto uvedených bánk však slúžil výhradne na

- 23 Bližšie pozri <http://base.consultant.ru/>
- 24 Банк развития и внешнеэкономической деятельности.
- 25 Napr. bankových činností v zmysle právneho poriadku Slovenskej republiky
- 26 Bližšie pozri ABA SECTION OF UNITRUST LAW: Bank Mergers and Acquisitions Handbook. Chicago: American Bar Association, 2006.
- ELLINGER, E. P.: Ellinger's Modern Banking Law. London: Oxford University Press, 2006.
- 27 Alebo „banking business“.
- 28 The Banking Act 1979, The Banking Act 1987, bližšie pozri <http://www.legislation.gov.uk/>
- 29 But „bank“ does not include (a) a building society (within the meaning of section 119 of the Building Societies Act 1986), (b) a credit union within the meaning of section 31 of the Credit Unions Act 1979, or (c) any other class of institution excluded by an order made by the Treasury.
- 30 ELLINGER, E. P.: Ellinger's Modern Banking Law. London: Oxford University Press, 2006.
- 31 Dané zmeny boli prijaté zákonom o finančných službách (the Financial Service Act 2012), ktorý zásadne mení štruktúru dohľadu nad finančným trhom. FSA v súlade s novým zákonom, ktorý nadobudol účinnosť v apríli 2013 zanikol, pričom do popredia vystupujú tri subjekty s novými právomocami, a to Financial Policy Committee, Prudential Regulation Authority a Financial Conduct Authority.
- 32 FINANCIAL SERVICE AUTHORITY: List of banks. 2013.
- 33 Na účely tohto článku budeme v texte používať pojem „banka“.
- 34 JUROŠKOVÁ, L. Bankovní regulace a dohled. Praha: Auditorium edice Studie, 2012, s. 109.

- 35 Napr. *building society, friendly society* alebo *credit union*.
- 36 Bližšie pozri <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2012/21/part/8>.
- 37 Bližšie pozri <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2012/21/part/2>.
- 38 Bližšie pozri <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2012/21/part/2>.
- 39 *The Banking Act 1987*.
- 40 Bližšie pozri http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1987/22/pdfs/ukpga_19870022_en.pdf.
- 41 *The Companies Act 1985*.
- 42 Bližšie pozri http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1987/22/pdfs/ukpga_19870022_en.pdf.
- 43 SABALOT, D. A.: *The bank is dead. Long live the credit institution ... language games*. JIBFL, 2002, s. 332, 333.
- 44 ELLINGER, E. P.: *Ellinger's Modern Banking Law*. London: Oxford University Press, 2006, s. 90.
- 45 *Zákon o finančných službách v časti VII sa podrobne venuje trestným činom v súvislosti s finančnými službami*.

Použitá literatúra

1. ABA SECTION OF ANTITRUST LAW: *Bank Mergers and Acquisitions Handbook*. Chicago: American Bar Association, 2006.
2. BALKO, L.: *Bankové právo*. Bratislava: Elita, s. r. o., 2000.
3. ELLINGER, E. P.: *Ellinger's Modern Banking Law*. London: Oxford University Press, 2006.
4. FINANCIAL SERVICE AUTHORITY: *List of banks 2013*.
5. HORNIAKOVÁ, L.: *ČUNDERLÍK, L.: Finančný trh*. Bratislava: Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK, 2009.
6. JUROŠKOVÁ, L.: *Bankovní regulace a dohled*. Praha: Auditorium edice Studie, 2012.
7. PATAKYOVÁ, M. a kol.: *Obchodný zákonník – komentár*, 3. vydanie. Praha: CH Beck, 2010.
8. SABALOT, D. A.: *The bank is dead. Long live the credit institution ... language games*. JIBFL, 2002.
9. ШЕСТАКОВ, А. В.: *Банковская система РФ*. Москва: МГИУ, 2007.
10. SIDAK, M.: *Finansovo-právne reholjuvannja bankivskych vidnosyn v Jevropejs'komu Sojuzi ta krajinach schidnoji Jevropy: porivnjalnyj analiz*. - Užhorod : Lira, 2010.

orientačné účely a FSA neniesol žiadnu zodpovednosť za úplnosť alebo aktuálnosť zoznamu ani za žiadne škody, ktoré by v tejto súvislosti mohli vzniknúť. Podľa definície obsiahnutej v Handbooku je banka podnikateľský subjekt, ktorý má udelené povolenie na výkon regulovaných činností zahŕňajúcich prijímanie vkladov a ktorý je zároveň úverovou inštitúciou, pričom povolenie na výkon regulovaných činností zahŕňa požiadavky v súlade s podmienkami GENPRU (the General Prudential source book) a BIPRU (the Prudential source book for Banks, Building Societies and Investment Firms) v súvislosti s bankami a zároveň nie je jedným zo subjektov vymedzeným v Handbooku.³⁵ Vzhľadom na prebiehajúce inštitucionálne a štrukturálne zmeny sa úprava obsiahnutá v Handbooku premietla do publikácií novovzniknutých subjektov dohľadu.

Podobne ako v oboch predchádzajúcich právnych poriadkoch banka môže vykonávať regulované činnosti len na základe a v rozsahu udeleného povolenia. V tomto povolení mohol FSA rozšíriť alebo zúžiť rámec povolených činností, podmieniť ich udelenie alebo vykonávanie splnením určitých podmienok. Rozsah regulovaných činností, ktoré mala banka záujem vykonávať, ovplyvňoval aj obsah podkladov, ktoré musela predložiť FSA v procese udeľovania povolenia. Patril sem strategický plán činnosti banky a s tým spojené riziká, výška základného imania banky sa skúmala a stanovovala podľa činnosti, ktoré banka chcela vykonávať atď. Zánikom FSA a vznikom troch nových orgánov došlo k prerozdeleniu kompetencií FSA, čo sa prejavilo aj v procese autorizácie bánk. Tieto zmeny boli podmienené prijatím zákona o finančných službách, ktorý zároveň priniesol zmeny aj do vyššie spomínaných predpisov, FSMA a zákona o bankách 2009. Zákon o finančných službách sa zmenám zákona o bankách venuje vo štvrtej časti³⁶ a zmenám FSMA v druhej časti.³⁷ Kým zmenami v zákone o bankách 2009 nedošlo k výraznejším zmenám z hľadiska vymedzenia pojmu banka, prijatím zákona o finančných službách sa podstatne mení štvrtá časť FSMA. Týmto zmenami však nedošlo k principiálnej zmene k prístupu vymedzenia pojmu banka, ale skôr k zmene kompetencií jednotlivých orgánov spôsobených zánikom FSA.³⁸

Vzhľadom na odlišný prístup k vymedzeniu pojmu banka v britskom právnom systéme sa do popredia dostáva aj otázka právneho zakotvenia pojmu banka v obchodnom mene a s tým spätá otázka právnej ochrany klientov inštitúcií, ktoré podľa vyššie vymedzených znakov spadajú pod kategóriu bánk. Pred zrušením zákona o bankách 1987³⁹ sa otázke ochrany obchodného mena, v ktorom sa nachádza pojem banka, venovala tretia časť daného zákona,⁴⁰ ktorá explicitne stanovovala, že žiadna z osôb vykonávajúcich svoju činnosť na území Spojeného kráľovstva nie je oprávnená vo svojom názve používať označenie (v anglickom alebo inom jazyku), ktoré indikuje alebo by mohlo indikovať, že ide o banku, alebo že vykonáva bankové činnosti, pokiaľ by nešlo

o autorizovanú inštitúciu, na ktorú sa vzťahuje daný zákon a ktorá je založená ako spoločnosť podľa práva Spojeného kráľovstva a ktorej výška splateného základného kapitálu je najmenej 5 mil. GBP a výška nedeliteľného fondu je v súlade so zákonom o obchodných spoločnostiach z roku 1985⁴¹, alebo ide o združenie založené podľa práva Spojeného kráľovstva s pevnými kapitálovými účtami, ktorých hodnota je najmenej 5 mil. GBP. Toto obmedzenie sa vzťahovalo nielen na používanie označenia, ktoré by indikovalo, že ide o banku, ale aj na opis činností, ktoré by mohli viesť klientov k mylnej domnienke, že ide o banku.⁴² Zrušením tohto zákona došlo k vytvoreniu legislatívneho vákuu, ktoré neobsahuje explicitný zákaz používania daných pojmov, pretože ani FSMA neobsahoval ekvivalentné ustanovenie.⁴³ Z určitej časti bol tento deficit odstránený úpravou priestupkov vo FSMA. Jeho ustanovenia určovali, že osoba, ktorá sa nepovažuje za autorizovanú osobu, sa dopustí trestného činu, ak sa vydáva za autorizovanú osobu alebo osobu, na ktorú sa vzťahuje výnimka z povoľovacieho procesu, alebo ak sa takýmto spôsobom správa.⁴⁴ Ak však preukáže, že urobila všetky primerané opatrenia a vykonávala všetku náležitú starostlivosť, aby zabránila takejto zámene, môže byť zbavená viny.⁴⁵

ZÁVER

Z hľadiska slovenského právneho poriadku sa legálna definícia banky javí ako nosný prvok, ktorý určuje status banky nielen z právneho hľadiska, ale aj z hľadiska jej postavenia v spoločnosti, ktoré by malo vyvolávať u jej klientov určitú právnu istotu. Zároveň je táto definícia smerodajná pre výkon bankových činností, ktorými sa banka odlišuje od ostatných subjektov finančného trhu, čo sa v značnej miere prejavuje pri nebankových spoločnostiach. V právnych poriadkoch Slovenskej republiky, Ruskej federácie a Spojeného kráľovstva sa stretávame so zrejmyými rozdielmi, ktoré spočívajú vo vymedzení pojmu banka, určení jej právnej formy, vymedzení jej činnosti a s tým súvisiaceho zakotvenia hraničného kritéria medzi bankami a inými subjektmi finančného trhu. Odlišný prístup je nesporne spôsobený aj odlišným historickým vývinom a s tým spätým právnym systémom. Zatiaľ čo v slovenskej a ruskej právnej úprave sa stretávame s jasnou legálnou definíciou daného pojmu, britský právny systém je založený na odlišnom prístupe. Pri vzájomnej komparácii vybraných právnych poriadkov však nachádzame spoločné charakteristické črty vymedzenia daného pojmu, medzi ktoré nesporne patrí charakteristika dvoch základných činností banky, prijímania vkladov a poskytovania úverov, pričom dôraz sa kladie najmä na zdroj takto nadobudnutých peňažných prostriedkov, ktorým je verejnosť. Ďalším významným meradlom pri vymedzení danej problematiky je podstata bankového povolenia, ktoré s určitými modifikáciami charakterizuje všetky spomínané právne úpravy a následne determinuje výkon samotných bankových činností.